

УДК 947.7

Щербак В. О.

**ХРОНІКА РАННЬОМОДЕРНОЇ БІЛОРУСІ :
РЕЦЕНЗІЯ НА: // О. ЮРІЙ МИЦИК. ALBARUTHENICA.
СТУДІЇ З ІСТОРІЇ БІЛОРУСІ. – К., 2009. – 362 С.**

Протягом століть події та явища в сусідніх країнах не раз перетиналися, набуваючи найрізноманітніших форм, що відображалося в історіографії. Водночас остання не представлена достатньою кількістю студій щодо України та Білорусі. Винятком став вихід нової праці професора кафедри історії НаУКМА о. Юрія Мицика, матеріали якої охоплюють ранньомодерну добу.

У передмові автор пояснив причини зацікавленості білоруською тематикою, означивши власний внесок у її вивчення та висловивши сподівання щодо перспектив роботи Центру дослідження історії Білорусі Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

До книги ввійшли опубліковані раніше й нові студії о. Юрія Мицика. Переважна більшість їх джерелознавчого характеру, в яких автор аналізує вітчизняні й іноземні матеріали. Так, характеризуючи джерела до історій козацьких повстань 1591–1596 рр. під проводом К. Косинського і С. Наливайка, він зосереджує увагу на впливі їх на білоруські землі. Наведено зразки листування волинського воєводи Олександра Острозького і князя Криштофа Радзивила, цього останнього з членами родини, зокрема з канцлером Великого князівства Литовського Миколаєм Радзивилом. У листах містяться не лише свідчення про дії повстанців, а й оцінки, що може допомогти зрозуміти світогляд тогочасної еліти.

Грунтовним є трактування о. Юрієм Мициком матеріалу з історії Великого князівства Литовського в літописі Яна Бінвільського, де вміщено фрагменти з «Хроніки Європейської Сарматії» Олександра Гваньїні. На думку автора, характерними рисами світогляду літописця був його патріотизм і прихильність до православної віри. Ян Бінвільський починає свою оповідь повідомленням про заснування Києва і лише піс-

ля викладу історії Київської Русі під роком 1227 вперше згадує про Литву. В такому самому дусі хроніст подає й історію Польщі, що її започаткував легендарний Лях. Водночас знакова подія для обох держав – Люблінська унія 1569 р. – залишилася поза увагою Яна Бінвільського.

Три статті книги присвячені щоденникові великого гетьмана литовського Януша Радзивила, в яких схарактеризовано військові дії під час Визвольної війни 1648–1657 рр. На сторінках табірною щоденника представлена вся князева кореспонденція, адресована королю Яну Казимиру, гетьманові Богдану Хмельницькому та деяким польським, литовським й українським урядовцям. Крім того, у цьому зібранні збереглися й інші категорії документів, які проливають світло на склад і чисельність козацького війська, структурні підрозділи, маршрути походів. Велику історичну цінність становлять протоколи допитів полонених повстанців, адже вони розкривають внутрішнє життя повстанського табору, становище українського війська. Стосовно білоруських земель у щоденнику найповніше висвітлено Зборівську битву 1649 р., низка джерел відноситься до Лоївської та Ріпкинської баталій.

У кількох нарисах описано цікаві епізоди з білоруської історії, зокрема битву під Оршею восени 1514 р., коли литовське військо, яке очолював руський князь Костянтин Острозький, здобуло перемогу над московитами. Про значущість цієї події свідчив вихід чотирьох брошур латиною та німецькою мовою, які поширювалися в Європі. Матеріал рукопису білоруською шляхтича Хребтова містить записи польською та латинською мовами 20–30-х рр. XVII ст. щодо Вітебська та Орші.

У розвідці про матеріали «Українського православного дипломатарію XVII–XVIII ст.» наголошується на важливості їх для вивчення історії Української православної церкви та її очільників

Йова Борецького, Діонісія Балабана, Гедеона Святополка Четвертинського, Йосифа Кроковського, Тимофія Щербацького. Низка листів відображає тісні стосунки між православними Києва та Слуцька, білоруськими й українськими духовними ієрархами з князями Радзивілами.

Значну увагу в праці о. Юрія Мицика приділено соратникам гетьмана України Богдана Хмельницького – вихідцям із Білорусі: з-поміж них першому козацькому послові до Москви (1649) Силуянові Мужилівському, який привіз пропозицію створити військовий союз проти Речі Посполитої. Окрім дипломатичних місій, він брав участь у багатьох військових кампаніях, обіймав високі посади в козацькій адміністрації. Подібно до Мужилівського з кар'єрного погляду зростали й старшини Филон Гаркуша, Ян Соколовський і Стефан Подобайло.

В уривку анонімною польськоюмовною віршованою хронікою, створеною в 1682 р. описано битву на р. Бася (1660) між польсько-литовськими та московськими військами, у якій не було визнано переможця. У хроніці наведено імена і прізвища

учасників баталії, подробиці, цікаві не лише історикам, а й літераторам та етнографам.

У книзі о. Юрія Мицика вміщені оригінальні документи про шляхетні білоруські родини та окремі персоналії: Дубяг, Тишкевичів, Друцьких, Юдицьких; Михайла Гарабурди, Михайла Олельковича, Карла Ходкевича. Водночас автор зробив розвідку про рідню гетьмана Богдана Хмельницького в Білорусі.

Змістовні свідчення наведено в історії білоруських монастирів: Свято-Троїцького, Спаського, Старчицького, Свято-Іллінського, Благовіщенського, схарактеризовано зв'язки їх з українськими обителями та православними ієрархами.

Творча наукова співпраця білоруських та українських учених висвітлена на прикладі листування М. Грушевського з А. Луцевичем та В. Ластовським, М. Улащика і М. Ковальського.

Нова книга о. Юрія Мицика є вагомим внеском в дослідження історичного минулого двох сусідніх народів і, безумовно, зацікавить не лише фахівців, а й широку громадськість.

V. Shcherbak. Rec. ad op.:

**CHRONICLE OF EARLY MODERN BYELORUSSIA //
FR. IURIY MYTSYK. ALBARUTHENICA. STUDIES IN THE HISTORY
OF BYELORUSSIA. – KYIV, 2009. – 362 P.**